

Milliyetçi Hareket Partisi, İYİ Parti ve Zafer Partisi Üçgeninde Yakın Dönem İttihat ve Terakki Tasavvuru

Bir önceki yazımızda, "*İttihatçılık Ölmüş müdür?*" sorusuna cevap vermiş ve örneklerimiz ile İttihat ve Terakki'nin fırka ve cemiyet olarak feshedildiğini fakat İttihatçı ruhun yaşadığından bahsetmiştik.¹ Bu yazımızda ise giderek popüleritesini arttıran İttihatçılık tartışmalarının siyasi zemindeki beyanatlarını irdeleyeceğiz. Madem bahsettiğimiz gibi İttihatçılık duygusu ölmemiştir, o halde hiçbir boşluğu ihmal etmeyen siyasi partilerin de bu noktaya temas etmemesi mümkün değildir. Elbette bunu tüm siyasal partiler ölçeğinde ele almak bu yazının kapsamını aşmaktadır.

Bu sebeple meseleyi, milliyetçi tandanstan gelen partileri ele alarak tetkik edeceğiz. Zira öyle veya böyle, İttihatçıların adlarını zikretmekten imtina etmeyen yegane oluşum milliyetçi ekolün temsilcileridir. Bunda da haksız değillerdir. Milliyetçiliğin giderek ivme kazandığı dönem tam olarak İttihat ve Terakki'nin damgasını vurmuş olduğu İkinci Meşrutiyet dönemidir. Bu dönemde "*Türk*" adı olabildiğince fazla zikredilmiş; Türk Ocakları, Türk Yurdu, Türkgücü gibi oluşumlara gidilmiş; Ziya Gökalp, Yusuf Akçura ve Ahmet Ağaoğlu gibi milliyetçi simalar ön plana çıkabilmiştir. Hüseyin Cahit Yalçın, meşrutiyet devrinde yükselen Türk milliyetçiliğini şöyle özetlemiştir:

*"İttihat ve Terakki rejiminden sonradır ki, bu memlekette Türkler, Türk'üz diyebildiler ve Türklerin de bu vatanda bir hakları olduğunu ileri sürebildiler."*²

Kısacası, *Yükselen İttihatçılık* ile birlikte Türklük şuuru da yükselmiştir. Nihayetinde Türklük şuurunu yükselten bir oluşumun, milliyetçi tandanstan gelen partilerde makes bulması sürpriz değildir. Fakat Milliyetçi Hareket Partisi, İYİ Parti ve Zafer Partisi'nin İttihat ve Terakki Cemiyeti hakkında vermiş olduğu demeçlerde farklılıklar bulunmaktadır. Misal olarak MHP'nin İttihatçılık vurgusu kendini genel olarak Ermeni meselesinde ve tehcir savunusunda göstermektedir. Ermeni kökenli HDP milletvekili Garo Paylan'ın mecliste; Enver ve Talat paşalardan "*faşist*" olarak bahsetmesi üzerine MHP Osmaniye eski milletvekili Ruhi Ersoy, paşaları şöyle müdafaa etmiştir:

*"Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun hakiki kahramanlarından olan ve Türk devletinin vereceği mücadelenin zeminini hazırlayan Enver Paşa'yı, Talat Paşa'yı, Cemal Paşa'yı ve onların arkadaşı Mustafa Kemal Paşa'yı saygıyla saygıyla anıyor ve birliğimiz ve beraberliğimizin teminatı olan bu mecliste onların adının her daim saygıyla anılmasını istiyorum."*³

MHP'nin bir başka İttihatçı savunusu ise Ermenilerce tehcirin yıl dönümü olarak kabul edilen 24 Nisan tarihinde zikredilen sözlere karşı Devlet Bahçeli tarafından dile getirilmiştir. Bahçeli tehcir meselesinde İttihatçıları arkalayarak şunları söylemiştir:

¹ <https://www.fikirtepedi.com/siyaset/ittihatcilik-olmus-mudur/>

² Hüseyin Cahit Yalçın, Talat Paşa, İstanbul, Ötüken Neşriyat, 2018, s. 57.

³ <https://www.youtube.com/watch?v=7NNVMVXpQWU>

*"Hepimiz Ermeni'yiz diyenlere açık açık sesleniyorum, sizin ne olduğunuz değil bizim sizi nasıl gördüğümüz önemlidir. Size bakınca boşluk ve hiçlik görüyoruz, ama sizin bize bakınca ya Talat Paşa'yı, ya Enver Paşa'yı ya da Mustafa Kemal Paşa'yı gördüğünüzden adımız gibi eminiz."*⁴

Liboş bir açıdan hayata bakan Nagehan Alçı'nın, Talat Paşa için "savunulamaz" demesi üzerine ise bu sefer de İzzet Ulvi Yöner İttihatçıları tehcir meselesinde savunmuş ve onları rahmetle anarak muhatabından "müfteri" olarak bahsetmiştir.

Ermeni soykırımı iddialarını ilmî şekilde çürüten ve bu konu hakkında oldukça titiz davranan Türk Tarih Kurumu eski Başkanı Yusuf Halaçoğlu'nun da üç dönem MHP Kayseri milletvekili olarak mecliste bulunması dikkat çekicidir. Bunlara ilave olarak Ülkü Ocaklarında, bilhassa rahmetli Sinan Ateş'in başkanlığı döneminde İttihatçılara yakınlık gösterilmiş ve Ocak bünyesinde İttihatçılar ve İttihat Terakki; panel, dergi ve sunum şeklinde defaatle anılmıştır.

Ayrıca Enver Paşa ve Talat Paşa, ölüm yıl dönümlerinde genel olarak MHP sosyal hesaplarınca hayırla yâd edilmiştir. Bahsettiğimiz güncel aralıkta, İttihatçılar hakkında çıkan tek olumsuz haber ise Sinan Oğan'ın 2015 yılında MHP genel başkanlığına aday olacağını açıklaması ile meydana gelmiştir. Oğan, adaylığını Enver Paşa'dan bir alıntı ile açıklayınca MHP kurmayları bu adaylığı eleştirmiş şöyle demiştir:

*"Enver Paşa, Sarıkamış Harekâtı'nın komutanlığını üstlenmişti ve 1915'te gerçekleşen harekâtta, ne yazık ki Türk birlikleri bozguna uğradı. Bizim Ak trolleri arkasına alanların izinden gidecek ülkücü kadromuz yok."*⁵

Bu yorumun ani, düşünmeden ve duygusal refleksle yapıldığı ise açıktır.

İYİ Parti'nin İttihatçılar hakkındaki beyanatları ise genel olarak pragmatisttir. Erdoğan'ın, AKP'ye yakın tarihçiler tarafından Sultan İkinci Abdülhamit ile özdeşleştirilmeye çalışılması ve CHP'nin de Atatürk'ü kendi tekeline alması, İYİ Parti'nin kendisiyle özdeşleştirebileceği tek alternatif olarak elinde İttihatçıların kalmasına sebep olmuştur. Meral Akşener'in İttihatçılar ile ilgili ilk çıkışı; Gezi Olayları ve İttihat Terakki'yi benzetme çabasıyla ortaya çıkmıştır. Akşener şunları söylemektedir:

*"1908'de istibdada karşı koyan ruh neyse, Gezi de odur. 31 Mart'ta, meşrutiyeti yıkmaya kalkışan darbecilerin, karşısında duran irade neyse, Gezi de odur. Demokrasi için seferber olan, o günün Türk gençleri neyse, ağacına, parkına ve heykeline sahip çıkan, Gezi'deki Türk gençleri de odur."*⁶

Akşener'in buradaki asıl hedefi; Abdülhamit-Erdoğan tezine karşı, İttihatçıları öne sürerek "Abdülhamit'i İttihatçılar indirdi, Erdoğan'ı da bugünün İttihatçıları bizler indireceğiz" diyerek bir antitez oluşturmaktır. Kısacası Akşener, İYİ Parti'yi AKP'nin antitezi yapmaktadır.

⁴ <https://www.facebook.com/watch/?v=279860867113411>

⁵ <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/mhpde-enver-pasali-atisma-426525>

⁶ <https://www.indyurk.com/node/503011/haber/akşener-istibdada-karşı-koyan-ruh-neyse-gezi-de-odur>

Diğer konuşmalarında Akşener'in, İttihatçıların sloganlarından olan “*Yaşasın hürriyet, adalet, müsavat ve meşveret*” sözlerini defaatle dile getirdiği de görülmektedir. Bunlara ilave olarak Akşener, “*Kahrolsun istibdat, yaşasın hürriyet*” diyerek İttihatçıların devrimci yanını ön plana çıkarmıştır. Yani MHP, İTC'nin vatan savunmasını bayraklaştırırken İYİ Parti, İttihatçıların aksiyoner yönünü kendisine entegre etmek istemiştir.

Akşener'in İttihatçı antitezi ise iktidar medyasında bir alerji oluşturmuştur. Misal olarak Şamil Tayyar, Akşener'in bu sloganları kullanmasını tehlikeli bulmuş ve bu sloganların ya bilgisizlik sebebiyle kullanıldığını ya da Türkiye'yi yıkma amaçlı kullanıldığını ileri sürmüştür.⁷ Yeni Şafak ve STAR gazeteleri ise adeta aynı kalemde çıkmışçasına Akşener'in İTC vurgulu sloganlarının Ermenilerce kullanıldığını savunmuştur.⁸ Akşener'in İttihatçı vurgularına bir diğer eleştiri de Pelikancı Hilal Kaplan'dan gelmiştir. Kaplan, “*İYİ Parti'ye Kayı boyu değil, Carbonari amblemi yakışır*” adlı bir yazı kaleme almıştır. Bu yazısındaki bir iddiası, Kaplan'ın zihniyetini açığa vurmaktadır. Kaplan şöyle demektedir:

“... gücü ele geçiren İttihat ve Terakki, Hürriyet ve İtilafı Bâb-ı Âli Baskını ile sona erdirip siyasi zulmün en çetinini uygulayarak ülkenin de sonunu getiren kararlara imza atmıştır.”⁹

Siyaset, girdiği her alanı sulandırdığı gibi, tarihe de zarar vermektedir. Sırf Akşener'in İttihatçı antitezine karşı olmak adına, Hürriyet ve İtilaf Fırkası gibi bir oluşumu dahi masumane göstermek ise büyük bir gaflettir. Nihayetinde Akşener'in pragmatist İttihatçı antitezi bir süre sonra suskunluğa bürünmek zorunda kalmıştır. Bu dönemde ise İttihatçı mottoyu Yavuz Ağralıoğlu işlemiştir. Kendisi, her platformda samimi şekilde Enver Paşa başta olmak üzere tüm İttihatçıları saygıyla anmıştır.

Zafer Partisi'nin İttihatçılık vurgusu ise daha agresif ve daha açıktır. Ümit Özdağ'ın çalışma masasında bulunan İttihatçı simaların resimlerinin açık şekilde sergilenmesi ve bir röportajında İTC'den “*idealist ve vatansever*” bir cemiyet olarak bahsetmesi sosyal medyada oldukça yer bulmuştur.

Siyasette yükselen İttihatçı vurguların artmasıyla beraber Özdağ, Hürriyet ve İtilaf ekseninde dönen Türk siyasetini, kendisinin gayretiyle İttihatçı zemine çekildiğini vurgulamıştır.¹⁰ Tabii Özdağ'ın, İttihatçılık meselesinin yükselişinden nemalandığını söylemek haksızlık olacaktır. Zira kendisinin MHP zamanlarında da İttihatçı paşalara olan yakınlığı bilinmektedir.

Misal olarak Özdağ'ın, Talat Paşa'nın Sogoman Tehliryan tarafından şehit edildiği mevkiye yıllar evvel çelenk bıraktığı ve bu sevgisinde samimi olduğunu söylemek gerekir.¹¹ Özdağ yine benzer bir çıkışı Zafer Partisi döneminde de yapmış ve meclise sunduğu teklif ile

⁷ <https://twitter.com/samiltayyar27/status/1528116364581412865>

⁸ <https://www.star.com.tr/politika/meral-aksener-ermeni-ve-ittihatcilarin-114-yil-onceki-sloganini-kullandi-haber-1708410/> ; <https://www.yenisafak.com/video-galeri/gundem/ermeni-ve-ittihatcilarin-sloganini-kullanan-meral-aksenerden-erdogan-bugunun-abdulhamidi-cikisi-2235013>

⁹ <https://www.sabah.com.tr/yazarlar/hilalkaplan/2022/05/24/iyi-partiye-kayi-boyu-degil-carbonari-amblemi-yakisir>

¹⁰ <https://twitter.com/umitozdog/status/1519315023004323843>

¹¹ <http://www.habertam.com/guncel/ozdag-ve-halacoglu-berlin039de-haberi-30089>

Ermenistan sınırında bulunan *Akyaka Sınır Kapısı*'nin adının "*Talat Paşa Sınır Kapısı*" olarak değiştirilmesini önermiştir.¹²

Bir başka konuşmasında ise Özdağ "*Biz Zafer Partisi olarak İttihat ve Terakki, Kuvâ-yı Milliye ve tam olarak Atatürk'ün olduğu taraftayız*" demiştir.¹³ Özdağ'ın bu beyanını basit bir argüman değildir. Zira Tanzimat'ı da hesaba katarsak İttihat Terakki ve Kemalist dönem "*Türk modernleşmesi*" diye tabir edilen bir yüzyıllık süreçtir. Özdağ, açıklamasıyla birlikte partisini bu modernleşme hareketine eklemek istemiş olabilir. Ayrıca Özdağ'ın sürekli olarak Anadolu'nun demografik yapısına yönelik endişelerini dile getirmesi ve CHP ile cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde imzaladığı mutabakat metninde kendi uhdesine İçişleri Bakanlığını istemesi, Talat Paşa'yı akıllara getirmektedir.

Talat Paşa'nın "*Sevk ve İskan Kanunu*" ile Anadolu'nun demografik yapısını Türkler adına sağlamlaştırması ve bunu yaparken de dönemin İçişleri Bakanı (Dahiliye Nazırı) olması, Özdağ'ın perspektifi (Anadolu Kalesi) ile paralellik göstermektedir.¹⁴ Kısacası Özdağ'ın İTC'ye yönelik tutumu, tutarlı gözükmektedir.

Sonuç olarak, milliyetçi tandanstan gelen üç partiyi göz önüne aldığımızda; her birinin İttihatçılık meselesine kendi perspektifinden yanaştığı görülmektedir. MHP, Ermeni tezleri üzerinden; İYİ Parti, Abdülhamit-İTC çatışması üzerinden; Zafer Partisi ise Tehcir-Anadolu Kalesi meselesi üzerinden İttihatçılar ile organik bağlantılar kurmaktadır. Toplumda giderek artan İttihatçılık ilgisi, muhtemelen belirli aralıklarla milliyetçi partilerin bu zeminde şekillenmesine vesile olacaktır.

Burak Candemir, "Milliyetçi Hareket Partisi, İYİ Parti ve Zafer Partisi Üçgeninde Yakın Dönem İttihat ve Terakki Tasavvuru",

[fikirtepedi.com/siyaset/milliyetci-hareket-partisi-iyi-parti-ve-zafer-partisi-ucgeninde-yakin-donem-ittihat-ve-terakki-tasavvuru/](https://www.fikirtepedi.com/siyaset/milliyetci-hareket-partisi-iyi-parti-ve-zafer-partisi-ucgeninde-yakin-donem-ittihat-ve-terakki-tasavvuru/) (Yayın Tarihi: 2 Nisan 2024).

¹² <https://www.youtube.com/watch?v=v4hDuDC8wBw> ;

https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_sd.sorgu_sonuc?taksim_no=0&kullanici_id=20280660&sonuc_sira=260&bulunan_kayit=4966&metin_arama=&icerik_arama=

¹³ <https://www.bursadabugun.com/haber/zafer-partisi-genel-baskani-ozdag-buyuk-mucadeleyi-hep-birlikte-verecegiz-1595215.html>

¹⁴ Anadolu Kalesi projesi için bkz. <https://zaferpartisi.org.tr/zafer-partisi-ortulu-istilayi-anadolu-kalesi-ile-sona-erdirecektir/>